

[Pradžia](#) > ... > [Jūsų Teisės](#) > [Nepilnamečių Teisės Teismo Procesuose](#) > [Czechia](#)

Nepilnamečių teisės teismo procesuose

Turinį pateikė

Čekija

Čekija

1. Vaikų veiksnumas

Kalbant apie privatinę teisę, Įstatyme Nr. 89/2012 (Civilinis kodeksas) nustatyta, kad vaiko gebėjimas atlikti konkretų teisinį veiksma yra susijęs su jo amžiaus asmenų protine ir valios branda. Tai yra nuginčijamoji prezumpcija ir tai reiškia, kad kiekvienu atveju galima įrodyti priešingai. Pilnateisis veiksnumas įgyjamas nuo 18 metų; tam tikromis sąlygomis teismas 16 metų vaiką gali pripažinti visiškai veiksniu. Jeigu vaikas neturi veiksnumo, jam turi atstovauti jo teisinis atstovas arba globėjas. Tie asmenys gali duoti sutikimą dėl tam tikrų vaiko teisinių veiksmų – tokiu atveju vaikui leidžiama veikti savarankiškai atsižvelgiant į sutikimo taikymo sritį, išskyrus atvejus, kai tai konkrečiai draudžiama pagal įstatymą.

Pagal Čekijos baudžiamąjį kodeksą (Įstatymas Nr. 40/2009) jaunesni nei 15 metų vaikai negali būti traukiami baudžiamojon atsakomybėn. Vyresni nei 15 metų vaikai, kurie nusikalstamos veikos padarymo metu nebuvo sulaukę 18 metų, baudžiamojon atsakomybėn traukiami tik tuo atveju, jei jie, atsižvelgiant į jų protinę ir moralinę brandą nusikalstamos veikos padarymo metu, galėjo suvokti savo veiksmų neteisėtumą ir šiuos veiksmus kontroliuoti.

2. Vaikų padėtis civilinių bylų teismuose vykstančiuose procesuose

a) Vaikų vaidmuo ir veiksnumas civilinėse bylose

Vaikai teismo procesuose gali dalyvauti įvairiais būdais. Civilinėse bylose vaikai paprastai atlieka dalyvių vaidmenį, tačiau jie taip pat gali būti liudytojai. Toliau aptariamas vaikų, kaip civilinės bylos dalyvių, vaidmuo. Atitinkami teisės aktai yra Civilinio proceso kodeksas (Įstatymas Nr. 99/1963) ir Specialiojo teismo proceso įstatymas (Įstatymas Nr. 292/2013).

Civilinis procesas skirstomas į rungimosi principu grindžiamą procedūrą ir procedūrą, per kurią rungimosi principas neužtikrinamas. Nors vaikai gali dalyvauti abiejų rūšių procesuose, dažniausiai jie dalyvauja procedūrose, per kurias rungimosi principas neužtikrinamas (pavyzdžiui, bylose dėl globos). Pagrindiniai klausimai, nagrinėjami bylose dėl globos, yra susiję su vaiko vardu ir pavarde, išlaikymu, teise bendrauti, tėvų pareigomis ir specifiniais su globa susijusiais klausimais. Daugeliu atvejų procesas gali būti pradėtas gavus prašymą ir teismo iniciatyva, išskyrus klausimus, susijusius su atstovavimu vaikui (šiuo atveju procesas gali būti pradėtas tik teisinio atstovo prašymu) arba su veiksnumo pripažinimu (procesas, pradėtas tik vaiko arba jo teisinio atstovo prašymu).

Kaip ir privatinės teisės atveju, vaikų veiksnumas civilinėse bylose yra susijęs su vaikų protine ir valios branda atsižvelgiant į jų amžių. Tačiau, jei to reikia atsižvelgiant į bylos aplinkybes, teismas gali nuspręsti, kad vaikui atstovautų jo teisinis atstovas arba globėjas, net jei kitu atveju vaikas galėtų veikti savarankiškai sprendžiant klausimą.

b) Teismai ir kitos vaikų interesus ginančios institucijos

Vaikų teisinį statusą nustato teismai. Tiek rungimosi principu grindžiamas bylas, tiek bylas, kuriose rungimosi principas netaikomas, nagrinėja bendrosios kompetencijos teismai. Tačiau teisėjai, tuose teismuose nagrinėjantys bylas, kuriose rungimosi principas netaikomas, rungimosi principu grindžiamų bylų paprastai

nenagrinėja. Pirmąją instanciją bylas nagrinėja apylinkės teismai, o apygardos teismai veikia kaip apeliaciniai teismai. Apeliacinė peržiūra neleidžiama su globa susijusiose bylose.

Civilinėse bylose, susijusiose su nepilnamečių bylų teismine globa, pagrindinis vaidmuo tenka socialinės ir teisinės vaikų apsaugos institucijai. Šia kompetencija visų pirma naudojasi platesnius įgaliojimus turintys savivaldybių biurai. Vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija gali pradėti pirmiau nurodytą procesą ir vėliau tame procese veikti kaip globėjas *ad litem*. Be to, institucija užtikrina vaiko socialinę ir teisinę apsaugą ir už teismo proceso ribų, nesvarbu, ar tai būtų prevencinė ar konsultacinė veikla, ar švietimo priemonės. Vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucijos kompetencija ir įgaliojimai reglamentuojami Vaikų socialinės ir teisinės apsaugos įstatymu (Įstatymas Nr. 359/1999).

Pirmiau išvardytais atvejais prokuratūra taip pat gali pradėti procesą (arba prie jo prisijungti). Nepilnamečių teisminės globos atveju prokuratūra gali tai daryti bylose, kuriose nustatomos specialios priemonės, susijusios su vaiko auginimu, institucine globa, gimimo datos nustatymu, tėvų pareigų ar jų vykdymo sustabdymu, apribojimu ar panaikinimu. Jeigu prokuratūra pradeda procesą, ji veikia kaip bet kuris kitas pareiškėjas. Jeigu prokuratūra įstoja į procesą, ji gali imtis visų veiksmų, kurių gali imtis proceso dalyvis, išskyrus bylos užbaigimą (pvz., pareiškimo atsiėmimas).

c) Vaiko interesų gynimas

Pagrindinis principas, kuriuo grindžiamas civilinis procesas, kuriame dalyvauja vaikai, yra dėmesys vaiko interesų apsaugai pagal Vaiko teisių konvenciją. Jeigu byloje dalyvaujantis vaikas geba suformuluoti savo nuomonę, teismas turi išsiaiškinti vaiko nuomonę nagrinėjamu klausimu. Nagrinėdamas vaiko nuomonę teismas atsižvelgia į vaiko amžių ir protinę brandą.

Civilinis rungimosi principu grindžiamas procesas apima įvairias priemones, kuriomis gerinama vaiko padėtis. Viena iš jų – prievolė įteikti dokumentus vyresniems nei 15 metų vaikams. Vadinamieji oficialūs sprendimai vaikų atžvilgiu yra nepriimtini, todėl teismo sprendimai dėl pripažinimo, teismo sprendimai už akių arba mokėjimo įsakymai vaikų atžvilgiu negali būti priimami.

Bylose, kuriose rungimosi principas neužtikrinamas, ir bylose dėl globos daugiausia dėmesio skiriama proceso tikslingumui. Bylose dėl santykių su vaikais palaikymo tvarkos gali būti taikoma laikinoji apsaugos priemonė, dėl kurios sprendimą teismas turi priimti per 7 dienas; tais atvejais, kai vaiko gyvybiniais interesams kyla rimta grėsmė arba jie yra pažeidžiami, teismas sprendimą dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo paprastai priima per 24 valandas. Vėliau įprastas procesas turėtų būti pradėtas per 6 mėnesius nuo bylos iškėlimo. Siekiant apsaugoti vaiko interesus, vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija dažnai dalyvauja procese kaip globėjas *ad litem*.

3. Vaikų padėtis baudžiamuosiuose procesuose

a) Vaikai iki 15 metų kaip nusikalstamos veikos vykdytojai

Čekijoje jaunesni nei 15 metų vaikai negali būti traukiami atsakomybėn už nusikalstamas veikas. Jeigu vaikas iki 15 metų padaro teisės pažeidimą, kuris kitu atveju laikomas nusikalstama veika, jo atžvilgiu vykdoma ypatingoji civilinė teisena pagal Specialiojo teismo proceso įstatymą (Įstatymas Nr. 292/2013), o ne baudžiamasis procesas pagal Baudžiamojo proceso kodeksą (Įstatymas Nr. 141/1961). Specialios taisyklės, taikomos su vaikais iki 15 metų susijusioms byloms, nustatytos Nepilnamečių justicijos įstatyme (Įstatymas Nr. 2018/2003).

Bylas, susijusias su vaikais iki 15 metų, nagrinėja nepilnamečių bylų teismai (specializuoti bendrosios kompetencijos teismų teisėjai). Šie specializuoti teisėjai mokomi, kad įgytų išsamių žinių apie tokioms byloms taikomas taisykles ir apie tai, kaip elgtis su jaunesniais nei 15 metų pažeidėjais. Prokurorai ir teisėsaugos pareigūnai taip pat turi būti specialiai apmokyti bendrauti su jaunimu.

Procesas pradėdamas prokuratūros prašymu arba teismo iniciatyva. Be vaiko, procese dalyvauja vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija, vaiko teisiniai atstovai arba globėjai, asmenys, kuriems buvo patikėta vaiko priežiūra arba globa, taip pat kiti asmenys, kurių teisės ir pareigos turi būti nustatytos procese. Jeigu prašymą pradėti procesą pateikė prokuratūra (t. y. tais atvejais, kai byla nebuvo pradėta teismo iniciatyva), prokuratūra taip pat dalyvauja procese. Procese vaikas turi turėti globėją, kuris yra advokatas.

Jeigu jaunesnis nei 15 metų vaikas padaro teisės pažeidimą, kuris kitu atveju būtų laikomas nusikalstama veika, nepilnamečių bylų teismas imasi būtinų taisomųjų priemonių. Teismas gali nustatyti vaikui auklėjamąją pareigą (pvz., proporcingai vaiko turimoms lėšoms kompensuoti padarytą žalą, laisvalaikio ir nemokamai užsiimti visuomenei naudinga veikla), auklėjamąjį apribojimą (pvz., nesusitikinėti su tam tikrais asmenimis, nesilankyti tam tikrose vietose, nelošti, nevertoti priklausomybę sukeliančių medžiagų ir pan.), pareikšti įspėjimą, skirti vaikui gydomąją, psichologinę arba kitą atitinkamą ugdymo programą ugdymo globos centre, nustatyti vaikui probacijos pareigūno priežiūrą, skirti vaikui apsauginę priežiūrą arba apsauginį medicininį gydymą, įpareigoti vaikui taikyti probacijos pareigūno priežiūrą, apsauginę institucinę globą arba apsauginį medicininį gydymą. Teismas gali nuspręsti netaikyti priemonių, jei pačios teismo bylos nagrinėjimo patirties pakanka, kad vaikas išmokytų pamoką ir ateityje nebūtų linkęs užsiimti jokia neteisėta veikla.

Jeigu nepilnamečių bylų teismas nenusprendžia kitaip, su jaunesniais nei 15 metų vaikais susijusios bylos nagrinėjamos uždaruose posėdžiuose. Procese daugiausia dėmesio skiriama vaiko privatumo apsaugai. Proceso rezultatai gali būti skelbiami visuomeninėje žiniasklaidoje tik įsiteisėjus nuosprendžiui (neįvardijant vaiko ar kitų dalyvių).

b) Vyresni nei 15 metų vaikai kaip nusikalstamos veikos vykdytojai

Nepilnamečių bylų nagrinėjimo tvarka taip pat reglamentuojama Nepilnamečių justicijos įstatymu. Nepilnametis – tai asmuo, kuriam nusikalstamos veikos (nepilnamečių atveju ji vadinama nusižengimu (ček. *provinění*)) padarymo metu yra suėję 15 metų, tačiau dar nėra 18 metų. Nepilnamečiai atsako pagal baudžiamuosius įstatymus, tačiau tik tuo atveju, jei jie, atsižvelgiant į jų protinę ir moralinę brandą veikos padarymo metu, galėjo atpažinti neteisėtus savo veiksmus ir juos kontroliuoti.

Nepilnamečiai privalo turėti advokatą nuo to momento, kai prieš juos imamasi priemonių pagal Nepilnamečių justicijos įstatymą arba imamasi veiksmų pagal Baudžiamojo proceso kodeksą (įskaitant skubius arba neatšaukiamus veiksmus), išskyrus atvejus, kai tokių priemonių įgyvendinimo atidėti ir apie tai informuoti advokatą neįmanoma.

Su nepilnamečiais susijusias bylas nagrinėja nepilnamečių bylų teismai (specializuoti bendrosios kompetencijos teismų teisėjai). Pagal Nepilnamečių justicijos įstatymą nepilnamečių bylų teismas gali taikyti priemones nepilnamečiams, pavyzdžiui:

- auklėjimo priemonės (probacijos pareigūno priežiūra, probacijos programa, įpareigojimai auklėjimo srityje, mokymo apribojimai ir įspėjimas);
- apsaugos priemonės (apsauginis medicininis gydymas, saugus prevencinis sulaikymas, daiktų konfiskavimas, turto dalies konfiskavimas ir institucinė priežiūra);
- baudžiamąsias priemones (viešieji darbai, finansinės priemonės, finansinės priemonės, kurių vykdymas sustabdytas, konfiskavimas, tam tikros veiklos draudimas, draudimas laikyti ir veisti gyvūnus, išsiuntimas, namų areštas, draudimas dalyvauti sporto, kultūros ir kituose socialiniuose renginiuose, laisvės atėmimo bausmė lygtinai atidedama probacijos laikotarpiui (lygtinis nuosprendis), laisvės atėmimo bausmė lygtinai atidedama probacijos laikotarpiui taikant priežiūrą, besąlyginė laisvės atėmimo bausmė).

Taikant priemones būtina atsižvelgti į nepilnamečio pažeidėjo asmenybę, amžių, protinę ir moralinę brandą, sveikatos būklę, taip pat į jo asmeninę, šeiminingą ir socialinę padėtį, ir jos turi būti proporcingos padarytos veikos pobūdžiui ir sunkumui.

Nepilnamečių bylos turi būti nagrinėjamos taip, kad nebūtų daromas neigiamas poveikis jų psichikai ir, atsižvelgiant į jų amžių, nekiltų pavojus jų emociniam ir socialiniam vystymuisi. Pagal Nepilnamečių justicijos įstatymą dalyvaujančios institucijos bendradarbiauja su kompetentinga vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucija ir Probacijos ir tarpininkavimo tarnyba. Pagal Nepilnamečių justicijos įstatymą dalyvaujančios institucijos visada privalo informuoti nepilnamečius jų amžiui tinkamu būdu apie jų teises ir suteikti jiems visas galimybes jomis pasinaudoti.

Nepilnamečio atstovas pagal įstatymą arba globėjas turi teisę atstovauti nepilnamečiui, visų pirma parinkti jam patarėją, teikti pasiūlymus nepilnamečio vardu, teikti prašymus ir taisomąsias priemones jo vardu; atstovas pagal įstatymą taip pat turi teisę dalyvauti tokiuose veiksmuose, kuriuose pagal įstatymą gali dalyvauti nepilnametis. Nepilnamečio labai atstovas pagal įstatymą arba globėjas šias teises taip pat gali įgyvendinti prieš nepilnamečio valią. Nepilnamečio atstovas pagal įstatymą arba globėjas taip pat turi teisę užduoti klausimus

apklausiamiems asmenims, susipažinti su bylomis, išskyrus protokolą dėl balsavimo ir slaptų liudytojų asmens duomenų, rinkti ištraukas ir užrašyti pastabas ir daryti bylų ar jų dalių kopijas savo lėšomis.

Proceso metu daugiausia dėmesio skiriama nepilnamečio asmens duomenų apsaugai; visų pirma informacija, dėl kurios gali būti atskleista nepilnamečio tapatybė, neturi būti skelbiama viešai be įstatyme numatyto pagrindo. Visoms susijusioms institucijoms (policijos institucijoms, prokurorams, teisėjams, Probacijos ir tarpininkavimo tarnybos pareigūnams, taip pat socialiniams darbuotojams) turi būti surengti specialūs mokymai, kaip bendrauti su jaunimu. Iš esmės procesas vyksta uždareame posėdyje.

c) Vaikai kaip nukentėjusiosios šalys (nusikaltimų aukos)

Teisės aktuose daromas skirtumas tarp nukentėjusiųjų šalių ir nusikaltimo aukų. Baudžiamojo proceso kodekse nukentėjusiosios šalys apibrėžiamos kaip asmenys, kurie dėl nusikalstamos veikos patyrė kūno sužalojimą, nuostolių ar neturtinę žalą arba kurių nenaudai nusikaltėlis padarė nusikalstamą veiką, iš kurios gavo naudos. Nukentėjusiosios šalys naudojasi įvairiomis teisėmis, įskaitant teisę pateikti papildomus įrodymus, susipažinti su bylos medžiaga, dalyvauti pagrindiniame teismo posėdyje ir pateikti pastabas dėl bylos prieš užbaigiant procesą. Nukentėjusiosios šalys gali būti ir fiziniai, ir juridiniai asmenys.

Nuo 2013 m. Čekijoje nusikaltimų aukų teisėms taikomas specialus teisės aktas (Nusikaltimų aukų įstatymas Nr. 45/2013), kuriame, be nukentėjusiosios šalies teisių, pabrėžiamas ypač atidus požiūris į nusikalstamos veiklos aukas ir joms suteikiamos įvairios teisės siekiant padėti sušvelninti nusikalstamų veikų poveikį aukų gyvenimui. Šiuo atveju aukos suprantamos kaip fiziniai asmenys, kurie dėl nusikalstamos veikos patyrė (arba būtų galėję patirti) kūno sužalojimą, nuostolių ar neturtinę žalą arba kurių nenaudai nusikaltėlis padarė nusikalstamą veiką, iš kurios gavo (arba būtų galėjęs gauti) naudos. Specialios aukų teisės visų pirma apima specialią paramą, teisę į informaciją, apsaugą nuo neišvengiamo pavojaus, privatumo apsaugą, apsaugą nuo antrinės žalos ir finansinę paramą. Vykdamas baudžiamojo proceso priemones, aukos taip pat turi teisę būti lydimos konfidencialaus patarėjo. Konfidencialūs patarėjai – tai asmenys, kuriuos aukos pasirenka pačios siekdamos gauti psichologinę pagalbą.

Pagal šį specialų teisės aktą jaunesni nei 18 metų asmenys laikomi ypač pažeidžiamomis aukomis, todėl jiems suteikiamos įvairios teisės, kurios baudžiamajame procese papildoma nukentėjusiosios šalies statusą ir aukų teises. Ypač pažeidžiamų aukų teisės apima nemokamą pagalbą. Iš esmės jų prašymai užkirsti kelią matymuisi su nusikaltėliu ir kad ikiteisminę apklausą atliktų tos pačios arba kitos lyties asmuo turi būti tenkinami. Ikiteisminę pažeidžiamų aukų apklausą atlieka kvalifikuoti asmenys tam skirtose arba pritaikytose patalpose; tais atvejais, kai auka yra vaikas, ikiteisminę apklausą visada vadovauja tai atlikti kvalifikuotas asmuo, išskyrus atvejus, kai veiksmas yra skubus ir kvalifikuoto asmens rasti nepavyksta (dėl vaikų apklausos žr. toliau).

d) Vaikai kaip nusikalstamų veikų liudytojai

Teisės aktuose numatytos išimties dėl jaunesnių nei 18 metų asmenų, kurie buvo nusikalstamos veikos liudytojai, apklausos. Apklausiamus vaikus būtina informuoti apie jų teisę atsisakyti duoti parodymus ir pareigą sakyti tiesą ir nieko neslėpti. Be to, vaikai turi būti informuoti apie melagingų parodymų pasekmes. Kadangi jaunesni nei 15 metų vaikai negali būti patraukti baudžiamajon atsakomybėn, jie nėra informuojami apie melagingų parodymų pasekmes. Ši informacija turi būti pateikiama atsižvelgiant į vaiko amžių, taip pat jo į protinę ir moralinę brandą; akivaizdu, kad apklausos turi būti rengiamos atsižvelgiant į vaiko amžių ir protinę brandą.

Kai vaikai apklausiami dėl aplinkybių, kurių prisiminimas galėtų turėti neigiamą poveikį jų psichologiniam ir moraliniam vystymuisi dėl jų amžiaus, apklausa turi būti vykdoma ypač rūpestingai ir jos turinys turi būti vertinamas taip, kad būtų išvengta bet kokio poreikio apklausą kartoti paskesnėse procedūrose.

Apklausoje dalyvauti kviečiamas vaikų socialinės ir teisinės apsaugos institucijos atstovas ar bet kuris kitas asmuo, turintis patirties jaunimo švietimo srityje ir galintis padėti užtikrinti, kad apklausa būtų atlikta rūpestingai. Tėvai taip pat gali būti kviečiami dalyvauti, jei jų dalyvavimas gali padėti užtikrinti, kad apklausa būtų atlikta rūpestingai.

Paprastai vaikai apklausiami specialiose apklausų patalpose, kuriose turėtų būti sukurta draugiška ir jauki aplinka, kad būtų lengviau užmegzti ryšį su vaiku. Apklausas vykdo specialiai apmokyti policijos pareigūnai. Jaunesniems nei 18 metų vaikams klausimus galima užduoti tik per policijos instituciją, kad jie būtų apsaugoti

nuo netinkamų klausimų, kuriuos užduoda specialiai neapmokyti asmenys.

Paskesnėse procedūrose vaikai gali būti apklausiami dar kartą tik jei tai būtina. Remiantis teismo sprendimu, teismo procese įrodymus galima pateikti skaitant apklausos protokolą arba leidžiant vaizdo ar garso įrašus naudojant vaizdo konferencijų įrangą.

Kalbant apie jaunesnius nei 18 metų asmenis, pažymėtina, kad teisės aktuose taip pat atkreipiamas dėmesys į asmens duomenų ir privatumo apsaugą. Baudžiamojo proceso kodekse nustatyta, kad nusikalstamos veikos atveju niekas jokia būdu negali viešai skelbti jokios informacijos, kuri leistų nustatyti jaunesnės nei 18 metų nukentėjusiosios šalies (aukos) tapatybę. Taip pat draudžiama viešai skelbti vaizdus, vaizdo ar garso įrašus arba kitą informaciją apie teismo proceso ar viešo posėdžio eigą, kuri leistų nustatyti nukentėjusiosios šalies (aukos) tapatybę. Galutiniai teismo sprendimai negali būti viešai skelbiami visuomeninėje žiniasklaidoje, nurodant nukentėjusiosios šalies vardą (-us), pavardę ir gyvenamosios vietos adresą. Atsižvelgdamas į nukentėjusiosios šalies asmenį, taip pat į padarytos nusikalstamos veikos pobūdį ir mastą, kolegijos pirmininkas gali nuspręsti taikyti tolesnius apribojimus, susijusius su galutinio apkaltinamojo nuosprendžio paskelbimu, kad būtų užtikrinta tinkama nukentėjusiosios šalies interesų apsauga. Už šių įsipareigojimų pažeidimus traukiama baudžiamojon atsakomybėn.

4. Įvaikinimas

Įvaikinimą galima apibūdinti kaip kito asmens vaiko priėmimą kaip savo, todėl jis skiriasi nuo kitų teisinių sąvokų, kuriomis nustatoma vaiko kilmė. Įvaikinti galima tik teismo sprendimu.

Civiliniame kodekse (Įstatymas Nr. 89/2012) nustatytos šios įvaikinimo sąlygos:

- Įvaikinimas neįmanomas tarp tiesiosios linijos giminaičių ir tarp brolių ir seserų (išskyrus surogatinę motinystę).
- Tarp įvaikintojo ir įvaikinto vaiko turi būti atitinkamas amžiaus skirtumas (paprastai ne mažesnis nei 16 metų).
- Jei vaikui daugiau nei 12 metų, reikalingas vaiko sutikimas, o jaunesnių vaikų atveju – globėjo sutikimas.
- Pagal įvaikinimo taisykles leidžiama įvaikinti nepilnamečius, kurie dar nėra įgiję visiško veiksnumo.
- Tėvų sutikimas yra asmeniškai paskelbtas teismui. Sutikimas dėl įvaikinimo gali būti atšauktas ne vėliau nei per tris mėnesius nuo jo davimo dienos (tam tikrais atvejais jį galima atšaukti vėliau). Tėvų sutikimas nebūtinai, kai vieno iš tėvų buvimo vieta nežinoma, kai tenkinamos jų veiksnumo apribojimo sąlygos, taip pat tais atvejais, kai jie nerodo jokio susidomėjimo vaiku arba iš jų buvo atimtos tėvų teisės ir pareigos (įskaitant teisę sutikti su vaiko įvaikinimu).
- Vaiko globa iki įvaikinimo. Galiojančia laikoma tik teismo sprendimu nustatyta globa; tokiu atveju teismas gali skirti globą tik praėjus trimis mėnesiams nuo tos dienos, kai vienas iš tėvų davė sutikimą dėl įvaikinimo. Teismas priima sprendimą perduoti vaiką įvaikintojo globai iki įvaikinimo tik atlikęs tyrimą dėl vaiko ir įvaikintojo abipusio tinkamumo.
- Teismo sprendimas dėl įvaikinimo. Be to, kas išdėstyta, teismas turi patikrinti, ar įvaikintojo ir įvaikio santykiai atitinka vieno iš tėvų ir vaiko santykius arba bent jau ar yra tokių santykių pagrindas. Vaiko įvaikinimas turi būti suderintas su jo teisėmis.

Įvaikinimo pasekmės yra šios:

- ankstesni vaiko ir jo biologinės šeimos santykiai išnyksta, o tarp įvaikio ir įvaikintojo bei jo giminaičių atsiranda nauju statusu grindžiami santykiai. Remiantis teismo sprendimu dėl įvaikinimo, įvaikintojas įtraukiamas į gyvybiškai svarbius įrašus.
- Įvaikis įgyja savo įvaikintojo ar įvaikintųjų vaiko statusą; įvaikis ir įvaikintojas (-ai) turi tas pačias teises ir pareigas, kaip ir teisės ir pareigos, kylančios iš natūralių tėvų ir vaikų santykių.
- Pasikeitus pavardei, įvaikis gali turėti sudėtinę pavardę.

Paskutinis naujinimas: 26/04/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė

informacija“.